

Referat af møde i Arbejdsgruppen ved Sølsted Mose Den 3. februar 2016

Til stede: Jens L., Jens M., Jens Chr., John, Peter, Karen, Martin og Søren fra Fugleværnsfondens sekretariat (FVF) (referent)

Afbud: Erik B., Hans, Jan

Før mødet og den dejlige frokost som Jens M. serverede på sine fine gamle gård i Bredebro, gik vi en god omend nødvendigvis hurtig besigtigelsestur i mosen, for vejret var slemt med kold slud, regn og blæst. Søren fremviste den nye, næsten færdige gangbro, ombygninger i øst tårnet og fortalte om tiltag i EU LIFE projektet og vi drøftede forskellige behov muligheder og tiltag frem imod afslutningen på EU LIFE projektet næste sommer.

Dagsorden var:

1. EU LIFE Sølsted Mose – vi samler op på vores samtale i mosen om status, rydninger, vand, stinet, informationstavler mm. og kigger på kort og de videre planer frem imod afslutningen på EU LIFE-projektet i juni 2016
2. Græsning i 2016
3. Gedegræsningen i 2016 - indfangning, dyrevelfærd mm.
4. Overvågning 2016
5. Gennemførte arbejdsopgaver siden sidst
6. Kommende arbejdsopgaver i resten af 2016
7. Planlægning af arrangementet: "Turist i egen kommune" den 5. marts (med op mod 350 besøgende i løbet af dagen)
8. Jubilæet i 2016
 - Jubilæumsbog – distribution
 - Indvielse den 17. juni – planlægning
 - Fællestræf den 18. juni - planlægning
9. Planlægning af arbejdsdage, ture og næste møde
10. Eventuelt

Dagsorden blev ikke fulgt slavisk, men alle punkter og flere til blev drøftet. De skulle gerne alle

være blevet fanget i nedenstående. Der er også lagt lidt ekstra ord ind her for at sikre at arbejdsgruppen er velorienteret.

1. EU LIFE Sølsted Mose

Søren orienterede om projektstatus og planerne for de kommende måneder.

Året 2015 var indtil forsommeren været præget af afslutningen på den største forandring i mosen i mange år med vinteren 14/15 og det tidligere forår 2015's store rydninger af nu i alt godt 55 ha og efterfølgende vandstandshævninger, nye stem og stryg, og bl.a. også en del bøvl med afslutninger på hegnsforhold til tiden. Det trak desværre helt ind i juni. Det har været et stærkt utilfredsstillende forløb i 2015 med hegn og folde som ikke var klar som entreprenørerne ellers lovede pr. senest primo april. Den sidste og store fold i sydøst var først brugbar til græsning ind i juni måned! Det kom til at præge hele 2015 og der har også været træopvæksten på en del af de ryddede arealer som i 2015 voksede mere til end godt var. Der er i eftersommeren 2015 foretaget efterrydninger i nogle af foldene.

Næste fase som er godt i gang EU LIFE-projektet er informationstiltagene. Folderen er nu færdig og Allan er i gang med kort, nye informationstavler, sti-vejviser skilte mm.

Den ny gangbro fra den ny P-plads til Vest tårnet er næsten færdig. Der er anlagt en ny p-plads ved Ribe Landevej og den er nu så godt som færdig.

Gruppen ønsker sig fortsat følgende til den nye p-plads:

- Nyt borde- bænkesæt
- Skraldestativ. Peter K.H. vil gerne påtage sig at tømme det ligesom han tømmer det andet på Brændevej.
- Skilt med, at der er toilet over på den anden side af vejen på den offentlige rasteplads.

De tre ting vil sekretariatet arbejde videre med og finde penge til, så det kommer opå inden indvielsen.

- Skilte med "Gummistøvle"-symbol ved de vådeste stræk af stierne og information om våde stier på infotavler ved P-pladserne. Det kommer nu ikke op, folk må vide de er ude i naturen, det er ikke en park. Der bliver lille en omtale på plancherne i stedet.

Der er i efteråret 2015 også spredt levende tørvemosser fra nogle dele af mosen til andre for at få højmosse genopbygningen lidt hurtigere i gang.

Der er fanget (og genudsat) dyndsmørlinger i mosen igen i eftersommeren 2015. Det tegner godt for at stryg og stem kommer til at virke. Men der skal holdes øjne med stryg og stem og indberet endelig til Søren.

Henover vinteren i november og december og igen i januar har der desværre været flere kritiske overløb fra Bygrøften og ind på mosefladen. Det skyldtes bl.a. et meget vådt efterår/vinter med næsten 40-50% mere vand end i normal år. Det er potentielt alvorligt, og skal adresseres af projektet inden afslutningen. Enten skal stryg højder og stigborde lige sænkes lidt, eller der skal lægges ekstra materiale på remmen/mini-dæmningen landsbygrøften på udvalgte steder. Dette skal afklares og klares til april/maj af projektet.

Efterrydninger af genopvækst. EU LIFE projektet har bekostet efterrydninger på de arealer som er værst ramt af genvækst og undergræsning u aug. Sept. 2015, men det er både utilstrækkeligt og sine steder dårligt udført af HedeDanmarks underleverandør bl.a. pga. ufremkommelighed og høj vandstand.

Informationstiltagende; nye plancher, kortborde, som er Naturvejleder Allans står for, og vejviserpæle og mindre skilte, som Martin Iversen og Jan Ravnborg har påtaget sig den opgave at få placeret og sat i jorden inden workshoppen d. 19. maj.

Projektet afsluttes af både en workshop i maj og en stor indvielse d. 17. og fællesstræf d. 18. juni.

2) Græsning i 2016 & Gedegræsningen i 2016

Ny kvægholder og nyt kvæg.

I 2015 var der forskellige problemer der ledte til et for lille og for lavt græsningstryk ift. at holde træopvæksten helt i ave. Heldigvis har der været afsat penge i EU LIFE projektet til nogle efterrydninger. Men det bliver en fortsat udfordring fremover at få græsset nok på især vedplanterne, samtidig med mosen bliver mere og mere våd og sphagnum-mosser og højmose præget så småt begynder at indfinde sig i dele af mosen.

Derfor får vi også brug for at de frivillige laver mindre efterrydninger hvor der bliver behov for det. Konkret skal der tages alle de birke med lette håndøkser med langt skaft og gerne i rodhøjde som I har lyst til og kan komme afsted med på de 55-60 ha rydningsflader. Meget gerne i maj og igen medio juli til medio august i 1 til 3 år frem.

I 2016 skulle det gerne blive bedre med både lidt flere og større geder i gedefolden, og væsentlig tidligere udbinding af fra i år med flere Galloway-kvæg fra en ny kvægholder.

Jens L. og Jens M. har hjulpet rigtig godt til med tilsynet med Gederne. Og Jens L. afleverede igen en fuldstændig dagsbogsoptegnelse over alle besigtigelser. De har begge tilbudt at tage sig af tilsynet i 2016. Jens M. som vikar for Jens L. hvis det skulle blive nødvendigt. Tak for det.

Overvågning i 2015 & 16

Martin Iversen tager sig fortsat af overvågningen iht. fondens snart reviderede overvågningsprogram. Men alle observationer er altid meget velkomne og særligt i år og de kommende år efter EU LIFE projektet. Indtil videre kan vi se at bl.a. 3-4 vibe par har kvitteret for de store rydninger og vandstandstigningerne i 2015. Meld også gerne til Martin, hvad I ser, hvis I ikke selv vil eller kan indtaste i DOF-basen.

- Gruppen må i øvrigt også gerne fortsat være særligt opmærksomme på at registrere truede arter (dvs. rødliste arter), habitatarter og fuglebeskyttelsesdirektiv-arter (se dem evt. her www.habitatarter.dk, her www.fuglebeskyttelse.dk og her rødliste 2010: <http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/redlistframe/>).
- Indtastninger i såvel DOF-Basen, AtlasIII og Fugleognatur.dk må meget gerne ske med angivelse af geografisk punkt for observationen.
- Ikke-fuglearter, og særligt arter på de tre lister nævnt ovenfor, må også meget gerne lægges i www.fugleognatur.dk's Naturbasen og igen med geografisk punkt. Til såvel AtlasIII og Fugleognatur.dk's Naturbasen er der udviklet en smartphone app, som man kan downloade og bruge ude i mosen.

Arbejdsopgaver – i 2016:

Mange gerne inden 19. maj 2016, ellers gerne inden indvielsen d. 17. juni

Handling	Udføres	Kan udføres	Udført
Slåning under hegn er bedst forår/sommer – de sydlige folde (5), 6,7,8	X Ca. Ultimo maj & ultimo juni		
Gruppen må fortsat meget gerne indkøbe 1-2 skovøkser, som egner sig til at hakke genvækst på stød fra fældede træer. Barken og det yderste ved hakkes i stykker efter fældning. Bedst i maj og tidligt i juni. I er velkomne til at prøve det af fx i gedefoldene mod vest, eller i den store sydøstligste og meget våde fold (men pas på jer selv)		X	
Hugning af genvækst bl.a. øst og vest for stien der går nordpå fra p-pladsen på Brændevej, og også øst for den østlige sti (Genvækst tages dog bedst når saften går op i træerne i april og maj og frem, hvis kvæg eller geder ikke tager det)		X	
Holde øje med og rapportere om overløb og evt. fejl på hegn.			
Genbesøge frilagt en ø i nordøst hjørnet af gedefold 1 for at fjerne opvækst. Fx med "færefart" med mini tømmerflåden.		X Efter 15. juli	
Opsætning af minihegn og tilslutning af jord-el-ledning ved den lille af de to bestande af orkideer (i fold øst for vejen/hovedsti nordpå fra p-plads). Der kan afslås omkring orkideerne.		X	
Overvågning af genvækst i de to rydningsområder i vest. De må meget gerne gås efter med økser på alt, hvad der skyder, men det er potentielt en meget stor opgave, hvis geder ikke klarer opgaven.		X	
Dæk og hegnsrester mv. på nye arealer i nordøst og		X	

centralt-øst. Det er desværre fortsat ikke blevet fjernet af Peter Nielsen som lovet. Der ligger fortsat lidt gamle bildæk og andet. Arbejdsgruppen må gerne tegne ind på kort, hvor der ligger noget eller tage det med ud selv.			
--	--	--	--

Arbejdsgruppen har delt sig op i flere specialgrupper:

- Central- og øst fold 6 og 7 (matriklerne 79-81, 84, 58, 92, 202 og 389): John og Peter og Erik
- Vest del af den østligt beliggende fold 8 og fold 1 (matrikel 142 og 465 (og 469 som godt nok ikke er vores)): Niels Christian og Jens

Gruppen understregede at lysten til at slå under hegn afhænger af der kommer kvæg på umiddelbart efter. Der må gerne koordineres tæt med Marie-Louise og kvægholderen.

Hans overvåger stadig bl.a. botanikken og tager sig af eventuel bekæmpelse af invasive arter.

Jens L. sørger fortsat for, at folderkasserne er fyldte og har det godt. Der er nu rigelig med nye foldere – giv endeligt lyd hvis I mangler på sekretariatet. Alle må endelig give lyd hvis der mangler foldere, så vi kan få dem brugt op inden den nye kommer.

OBS – en vigtig gentagelse.

Det er af sikkerhedsgrunde stadig mere vigtigt, at man altid er mindst 2 personer sammen særligt ude på arealerne (hegning, rydning m.v.) - altid. Giv endelig en melding på mail eller telefon til de øvrige i arbejdsgruppen om, hvornår man agter sig ud i mosen for at arbejde. Så kan andre, i det omfang man har tid og lyst, være behjælpelige.

Vaders. Gruppen har brug for nogle vaders så man mere trygt kan komme rundt i mosen. Det kan indkøbes efter behov. Skridtstøvler er en anden mulighed.

Jubilæet i 2016 og jubilæumsbogen

Martin orienterede om den kommende jubilæumsbog for 50 års jubilæet. Der kommer også et DOFT jubilæumsnummer om Fugleværnsfonden.

Søren spurgte pva. sekretariatet til om nogle i arbejdsgruppen vil være behjælpelig med at opsøge og spørge på lokale relevante info-steder, småudsalg, caféer og lign., som kunne være interesseret i at have jubilæumsbogen i kommission. Det var der stemning for at hjælpe til dem, og Martin havde en række forslag allerede.

Hanne fra sekretariatet følger op på et tidspunkt når vi nærmer os udgivelsesdatoen i juni.

Næste arbejdsdage og planlægningsmøde

Arbejdsgruppen valgte at selv ville aftale indbyrdes de præcise datoer for arbejdsdage.

Næste planlægningsmøde bliver aftalt med Karen i løbet maj måned. Der skal nok lægges et inden indvielsen.

Eventuelt

Søren vil gerne understrege igen at Fugleværnsfonden fortsat meget stor brug for arbejdsgruppen som øjne og øre i mosen i de kommende år. I må meget gerne rapportere stort og småt ind til Søren om, hvad I ser og evt. fotograferer i mosen, både hvad angår fuglene og naturen i øvrigt samt faciliteter, vandstand, overløb med vand, husdyrene mv. Igen tusinde tak for det og tak for jeres indsats.

Mvh
Søren

P.S. Insekthotel. Siden vort møde – er den gamle Informationstavle kommet på plads på den ny P-plads. Det er Allans tanke at der skal laves et insekthotel her. Hvis nogen i arbejdsgruppen har mod på den opgave at lave et sådan, ligesom fx ved Stubbe Sø, er der her et billede af et Insekthotel til inspiration. Meld endelig ind til mig hvis en eller flere af Jer har mod på opgaven. Så det kan nye "hotel" kan stå klar til indvielsen også.

